

*Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education*

RADNE GRUPE ZA PRIPREMU I VOĐENJE PREGOVORA SA EU

značaj, uloga i položaj članova

RADNE GRUPE ZA PRIPREMU I VOĐENJE PREGOVORA SA EU
- značaj, uloga i položaj članova –

Podgorica, 2016.

RADNE GRUPE ZA PRIPREMU I VOĐENJE PREGOVORA SA EU

– značaj, uloga i položaj članova –

Izdavač:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Biblioteka:

Evropske integracije

Urednica:

Daliborka Uljarević

Autorka:

Ana Vujošević

Saradnica:

Mina Kalezić

Dizajn i produkcija:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Lektura i korektura:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

ISBN 978-86-85591-69-3

COBISS.CG-ID 30498320

SADRŽAJ

Uvod	7
Crna Gora i Evropska unija - istorijat odnosa	9
Pregovaračka struktura za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore EU	11
Radne grupe za prepremu i vođenje pregovora	14
Finansiranje angažmana članova/ca radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora	18
Zaključci i preporuke	24

UVOD

Analiza „*Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora sa EU - značaj, uloga i položaj članova*“ ima za cilj da, uoči četvrte godišnjice od otvaranja pregovora Crne Gore sa Evropskom unijom, pruži doprinos u ocjeni kvaliteta ovog procesa i unaprijeđenju efikasnosti i efektivnosti rada pregovaračke strukture kroz fokus na radne grupe, koje su sastavni dio pregovaračke strukture.

Punopravno članstvo Crne Gore u EU predstavlja jedan od najvažnijih strateških ciljeva, za koji postoji visok stepen političke saglasnosti, ali i podrške građana i građanki Crne Gore.

Crna Gora je otvorila proces pridruživanja potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) 2007.godine, a odlukom Evropskog savjeta 2012.godine dobija status kandidata. Pregovori o pristupanju su zvanično počeli 29.juna 2012.godine. Do decembra 2015.godine, Crna Gora je otvorila 22 poglavlja, od kojih je privremeno zatvorila dva poglavlja.

Kako bi se pripremila za otvaranje pregovora, Vlada Crne Gore je u decembru 2011.godine imenovala glavnog pregovarača za vođenje pregovora sa EU, a u februaru 2012.godine, donijela *Odluku o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji*¹, koja predviđa i važnu ulogu radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora sa EU.

Značaj, uloga i položaj članova radnih grupa ostaju nedovoljno akcentovani u crnogorskoj javnosti, iako radne grupe predstavljaju jedan od stubova pregovaračkog procesa. Upravo to je motivisalo

¹ Odluka o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, "Sl. list Crne Gore", br. 09/2012, 15/14

Centar za građansko obrazovanje (CGO) da skrene pažnju na njihov rad, kao i da pokuša procijeniti koliko je uloženo u njihovo funkcionisanje i što dalje može biti urađeno kako bi se radne grupe bolje valorizovale, a posebno imajući u vidu širok spektar zainteresovanih strana koje one okupljaju. U tom kontekstu, CGO je od februara do maja 2016.godine, na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, prikupio podatke koji se odnose na to kojim članovima/cama radnih grupa i u kojem iznosu su organi javnog sektora², koji imaju predstavnike u radnim grupama po pojedinačnim pregovaračkim poglavljima, uplatili novčane naknade za ovaj angažman. Dodatno, CGO je analizirao stepen ujednačenosti isplaćenih naknada između članova/ca u radnoj grupi, kao i između radnih grupa. Prikupljeni podaci analizirani su i u odnosu na stepen aktivnosti pojedinih radnih grupa, mjerenu kroz broj održanih sastanaka, i u konačnom, učinaka i ostvarenih rezultata u dosadašnjem radu. Podaci su prikupljeni za period od dana formiranja radnih grupe za pojedinačna pregovaračka poglavlja do marta 2016.godine, i to za 16 ministarstava, 14 agencija, 5 fondova, 7 zavoda, 15 uprava i 58 ostalih institucija (direkcije, instituti, centri, sudovi, itd), koji imaju predstavnike u radnim grupama. Ukupan iznos sredstava koje su ovi organi javnog sektora uplatili svojim delegiranim predstavnicima u radnim grupama od marta 2012. do marta 2016. godine, po podacima koje je CGO dobio, iznosi 441.235,16 EUR. Podaci ukazuju na nepostojanje jasnih i precizno definisanih kriterijuma na bazi kojih se određuju izdvajanja za članove/ce radnih grupa, šefove/ice radnih grupa i koordinate/ke podgrupa. Stoga je CGO pripremio i preporuke kako bi se ovaj sistem bolje uredio i time svi članovi/ce stavili u isti položaj, ali i bili procijenjeni po svom učinku.

---

² Javni sektor, po Zakonu o budžetu Crne Gore, obuhvata državne organe, opštine (jedinice lokalne samouprave), nezavisna regulatorna tijela, javne ustanove i privredna društva u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio, zatim pravosuđe (sudove i tužilaštva), i druge.

CRNA GORA I EVROPSKA UNIJA – ISTORIJAT ODNOSA

Istorijat odnosa Crne Gore i Evropske unije započeo je u okviru Državne zajednice Srbije i Crne Gore *Studijom izvodljivosti* odnosno *Izveštajem o spremnosti Srbije i Crne Gore za pregovore o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom* koji je izradila Evropska komisija³.

Ti odnosi su intezivirani nakon obnove nezavisnosti Crne Gore na referendumu održanom 21. maja. 2006. godine. Evropski Savjet je, mjesec dana kasnije, formalno priznao nezavisnost države Crne Gore i već 22. januara 2007. godine donio odluku o usvajanju novog *Evropskog partnerstva sa Crnom Gorom*.⁴

Proces pridruživanja, kao najviši oblik saradnje između države koja nije članica i EU, počinje Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji je potpisan 15. oktobra 2007. godine, a stupio na snagu 1. maja 2010. godine, nakon ratifikacije od strane svih država članica EU. Sam Proces stabilizacije i pridruživanja ima nekoliko jasno definisanih faza, počev od perioda do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i njegovog pregovaranja, preko faze podnošenja zahtjeva za članstvo i dobijanja statusa kandidata, do pregovora o članstvu u EU.

Pregovori o pristupanju su pregovori o uslovima pod kojima država kandidat pristupa Evropskoj uniji, a koji se nakon završetka pregovora utvrđuju međunarodnim ugovorom između država članica Evropske unije i države kandidata, tzv. Ugovorom o pristupanju.

---

³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-05-421_en.htm

⁴ <http://www.skupstina.me/index.php/me/pristupanje-eu/crna-gora-i-eu>

Crna Gora je, slijedeći definisane faze, nakon potpisivanja SSP-a, podnijela aplikaciju za članstvo 15. decembra 2008. godine, na osnovu čega je Evropska komisija dostavila, u julu 2009. godine, *Upitnik Vladi Crne Gore*, na koji su odgovori pripremljeni i predati već u decembru iste godine. Godinu kasnije, 9. novembra 2010. godine, Evropska komisija je objavila pozitivno Mišljenje o spremnosti Crne Gore za članstvo i u decembru, a Evropski savjet dodijelio je Crnoj Gori status kandidata 17. decembra 2012. godine. U *Izvještaju o napretku Evropske komisije za 2011*, koji je objavljen 12. oktobra 2011, prvi put se preporučuje otvaranje pristupnih pregovora koji su otvoreni 29. juna 2012. godine na prvoj Međuvladinoj konferenciji između Crne Gore i Evropske unije u Briselu.

Tome je prethodilo Vladino imenovanje glavnog pregovarača za vođenje pregovora sa EU 29. decembra 2011. godine, Vladina *Odluka o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji* 2. februara 2012. godine, kao i odluka o obrazovanju Radnih grupa za pripremu pregovora o pristupanju za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračka poglavlja 23 (Pravosuđe i temeljna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbjednost), u martu iste godine.

Evropska komisija, vođenja prethodnim iskustvima iz pristupnih pregovora, odlučila se za *novi pristup* u odnosu na Crnu Goru. Suština tog novog pristupa ogleda se u odluci da pregovarački proces počinje otvaranjem pregovora u poglavljima 23. i 24. i da se tokom čitavog trajanja ovog procesa vrši nadgledanje preuzetih obaveza i postignutih rezultata u ovim oblastima, odnosno da se pregovori faktički završe zatvaranjem ovih poglavlja.

Do decembra 2015. godine, otvorena su dvadest dva i privremeno zatvorena dva poglavlja, i to poglavlje 25 (Nauka i istraživanje) u decembru 2012. godine i poglavlje 26 (Obrazovanje i kultura) u aprilu 2013. godine.

PREGOVARAČKA STRUKTURA ZA VOĐENJE PREGOVORA O PRISTUPANJU CRNE GORE EU

Preduslov za vođenje pregovora o pristupanju bilo je formiranje pregovaračke strukture, pa je u tom cilju Vlada Crne Gore 2. februara 2012.godine donijela *Odluku o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji*.

Po prvobitnom rješenju pregovaračku strukturu čine: Kolegijum za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj; Državna delegacija Crne Gore za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji; Pregovaračka grupa za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji; radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji po pojedinim poglavljima pregovora - pravne tekovine Evropske unije (*u daljem tekstu RG*); Kancelarija glavnog pregovarača za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji; i Sekretarijat Pregovaračke grupe. Uslijedilo je i formiranje 33 RG i imenovanje 10 pregovarača za pojedinačne ili vezane tematski RG.

Ova Odluka dopunjena je 6. marta 2014.godine *Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji*, kojom je uvedeno novo tijelo u pregovaračku strukturu - Savjet za vladavinu prava, ali su i proširene obaveze i nadležnosti radnim grupama za pripremu pregovora, koje su u skladu sa tim preimenovane u radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji.

Shodno tome, pregovaračku strukturu Crne Gore čine sljedeća tijela:

- 1) Kolegijum za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji;
- 2) Državna delegacija Crne Gore za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji;
- 3) Savjet za vladavinu prava;
- 4) Pregovaračka grupa za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji;
- 5) Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji po pojedinim poglavljima pregovora – pravne tekovine Evropske unije;
- 6) Kancelarija za podršku glavnom pregovaraču;
- 7) Sekretarijat pregovaračke grupe.

Kolegijum za pregovore postavljen je u vrhu strukture, kao najviše političko tijelo čija se odgovornost ogleda u razmatranju svih pitanja u procesu, dok su RG za pojedinačna poglavlja za na dnu, ali sa većim stepenom obaveza i odgovornosti nego što je to bio slučaj sa zemljama koje su prethodno uspješno završile pregovarački proces. Konkretno, radnim grupama u nadležnost je data priprema

akcionih planova za otvaranje pregovaračkih poglavlja, kao i obaveza praćenja sprovođenja akcionih planova od kojih zavisi napredak u pregovorima i što je značajnije, mogućnost zatvaranja pojedinačnih pregovaračkih poglavlja, a time i samih pregovora.

Grafik 1: Pregovaračka struktura za vođenje pregovora o pristupanje Crne Gore EU

KOLEGIJUM ZA PREGOVORE

Kolegijum čine čine predsjednik Vlade, potpredsjednici Vlade, ministar vanjskih poslova i evropskih integracija i glavni pregovarač za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Kolegijum za pregovore razmatra prijedloge pregovaračkih pozicija i nakon sprovedene procedure u nadležnom radnom tijelu Skupštine Crne Gore dostavlja ih Vladi na usvajanje. Takođe, raspravlja o svim drugim bitnim pitanjima u vezi s pregovorima.

DRŽAVNA DELEGACIJA

Državna delegacija vodi neposredne političke razgovore i pregovore s državama članicama i institucijama EU i odgovorna je za uspješno odvijanje pregovora u vezi sa svim poglavljima. Za svoj rad odgovara Vladi i djeluje u skladu sa smjernicama za pregovore koje usvaja Vlada. Vladi podnosi izvještaj o stanju pregovora

nakon svakog sastanka međuvladine konferencije između Crne Gore i država članica EU na ministarskom nivou, kao i posebne izvještaje, ukoliko to Vlada zatraži. Njeni članovi/ce su: šef Državne delegacije – ministar vanjskih poslova i evropskih integracija; zamjenik šefa Državne delegacije - glavni pregovarač; zamjenici glavnog pregovarača; šef Misije Crne Gore pri EU i sekretar Pregovaračke grupe.

SAVJET ZA VLADAVINU PRAVA

Ovo tijelo je novijeg datuma i predstavlja novitet u crnogorskim pregovorima u odnosu na uporedna iskustva. Zadatak mu je da nadgleda proces pregovora u poglavljima 23 i 24, kao i ključne razloge za kašnjenje u realizaciji obaveza, ali i da daje preporuke za hitno postupanje u oblastima koje pokrivaju ova poglavlja i preuzete obaveze u tim okvirima. Savjet za vladavinu prava čine predsjednik, zamjenik predsjednika i 40 članova odnosno predstavnici/e svih relevantnih ministarstava i agencija za sprovođenje zakona u oblasti vladavine prava. Formiranje ovog tijela je izazvalo podijeljene reakcije, a njegov osnov se može se naći u dosadašnjim skromnim rezultatima u najznačajnijim i najzahtjevnijim poglavljima i nedovoljno aktivnoj ulozi Kolegijuma za pregovore, što je rezultiralo idejom o "političkom pritisku" koji bi došao od starješina organa čiji su predstavnici članovi RG 23. i 24.⁵

PREGOVARAČKA GRUPA⁶

Pregovaračka grupa je zadužena za stručni i tehnički nivo pregovora s institucijama i državama članicama Evropske unije, po svim poglavljima pregovora odnosno pravne tekovine EU. Čine je glavni pregovarač, deset članova/ca pregovaračke grupe zaduženih za pojedina poglavlja pregovora i šef Sekretarijata pregovaračke grupe. Imenovanje crnogorskih pregovarača/ica teklo je paralelno s formiranjem RG za vođenje pregovora, od februara 2012. do aprila 2013.godine. Tokom tog perioda imenovano je jedanaest pregovarača/ica⁷ za 33 poglavlja pravne tekovine EU koji čine Pregovaračku grupu.⁸ Svako od jedanaest pregovarača je zadužen za najmanje dvije oblasti, odnosno poglavlja, dok Pregovaračkom grupom predsjedava Glavni pregovarač.

KANCELARIJA ZA PODRŠKU GLAVNOM PREGOVARAČU

Kancelarija glavnog pregovarača ima devet članova/ca, od kojih su sedam u Podgorici i dva u Briselu, a njenim radom rukovodi šef Kancelarije. Generalno, zadatak joj je da obavlja tehničke i administrativne poslove neophodne za rad glavnog pregovarača. Kancelarija koordinira poslove s pregovaračkom strukturom i ostalim relevantnim subjektima procesa pristupanja.

SEKRETARIJAT PREGOVARAČKE GRUPE

Sekretarijat Pregovaračke grupe koordinira zadatke i poslove koji proizlaze iz pregovora o pristupanju, priprema analitički pregled i ocjenu usklađenosti zakonodavstva Crne Gore s pravnom tekovinom EU i izrađuje prateće izvještaje o toku analitičkog pregleda i ocjenama usklađenosti zakonodavstva, kao i izvještaje o toku pregovora. Takođe, vrši tehničku obradu i priprema osnovu za rad RG po pojedinim poglavljima, tehničku pripremu prijedloga pregovaračkih pozicija, kao i tehničku pripremu sastanaka Državne delegacije i Pregovaračke grupe, ali i koordinira korišćenje baze podataka za praćenje pregovora. Prema nalogu glavnog pregovarača i sekretara Pregovaračke grupe vrši i druge administrativno-tehničke poslove u vezi s pregovorima. Sekretarijat ima osamnaest članova, predstavnika MVPEI, a njegovim radom rukovodi sekretar Pregovaračke grupe.

5 Crnogorski pregovori: informacije samo za odabrane, Insitut Alternativa, 2015.

6 Brošura „Pregovarački tim“, MVPEI CG, 2015.

7 Deset je pregovarača plus glavni pregovarač, što čini ukupno jedanaest

8 <http://www.eu.me/mn/pregovori-o-pristupanju/pregovaracke-strukture/pregovaracka-grupa>

RADNE GRUPE ZA PRIPREMU I VOĐENJE PREGOVORA

Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora učestvuju u analitičkom pregledu i ocjeni usklađenosti zakonodavstva Crne Gore sa pravnom tekovinom EU, kao i u izradi prijedloga pregovaračkih pozicija; zatim u izradi, realizaciji i izvještavaju o realizaciji akcionih planova i drugih dokumenata od značaja za pristupanje, ali i praćenju i izvještavaju o realizaciji početnih, privremenih i završnih mjerila do zatvaranja pregovaračkih poglavlja; prate i izvještavaju o realizaciji Programa pristupanja Crne Gore EU; učestvuju na sastancima pododbora za stabilizaciju i pridruživanje; učestvuju u ekspertskim misijama; i vrše druge poslove od značaja za pregovore, uz podršku organa državne uprave i drugih organa i institucija.

Odlukom Vlade Crne Gore formirane su 33 radne grupe za 33 pregovaračka poglavlja, u periodu 2012. i 2013. godine, pri čemu su posljednje RG formirane u aprilu 2013. godine. Odluku o formiranju RG Vlada donosi zasebno za svako pregovaračko poglavlje, a u njima je trenutno angažovano oko 1, 330 članova/ca⁹. Ova brojka se mijenja, i u odnosu na period formiranja do danas, značajno se uvećala.

RG čine članovi/ce i šef/ica, koji se imenuje na prijedlog šefa Državne delegacije i uz saglasnost glavnog pregovarača. Šef/ica rukovodi RG u dogovoru s članom/icom Pregovaračke grupe koji je zadužen za koordinaciju pojedinog poglavlja pregovora i kojem odgovara za svoj rad.

⁹ <http://www.eu.me/mn/>

U okviru RG, na prijedlog šefa/ice RG i uz saglasnost Pregovaračke grupe, Vlada može obrazovati podgrupe za pojedina pitanja. Svaka radna podgrupa ima šefa/icu, koji se imenuje, na prijedlog glavnog pregovarača, a on/a rukovodi radnom podgrupom u dogovoru sa šefom/icom RG i članom/icom Pregovaračke grupe koji je zadužen za koordinaciju pojedinog poglavlja pregovora, kojima i odgovara za svoj rad.

Članovi/ce RG i podgrupe imenuju se, na prijedlog glavnog pregovarača, a uz konsultacije s rukovodiocima organa državne uprave i drugih organa, institucija i organizacija. RG su multisektorske, pa pored predstavnika institucija, njihovi članovi/ce su i predstavnici civilnog društva.

Broj članova/ca varira u zavisnosti od složenosti pregovaračkog poglavlja i kreće se od minimalnog broja 12 (poglavlje 21- Trans-evropske mreže) do 101 člana/ce (poglavlje 18 – Statistika).

Intezitet rada iskazan kroz broj održanih sastanaka, takođe, je neujednačen i karakteriše ga mali, dominantno jednocifren, broj održanih sastanaka članova/ca RG. Treba naglasiti da je daleko veća dinamika sastanaka na nivou koordinatora/ki, što se posebno može vidjeti na primjeru pregovaračkih poglavlja 23. i 24. U tom kontekstu, otvara se pitanje svrsishodnosti učešća svih imenovanih članova/ca RG, imajući u vidu da se značajan dio odluka donosi na nivou koordinatora/ki, a da veliki broj članova/ca efektivno ne daje doprinos.

Radna grupa	Naziv poglavlja	Datum formiranja	Broj članova	Broj sastanaka RG do 2016.*	Broj sastanaka koordinatora/ki	Status
1	Sloboda kretanja robe	27. 12. 2012.	47	9	35	Nije otvoreno
2	Sloboda kretanja radnika	11. 04. 2013.	33	3	6	Nije otvoreno
3	Pravo osnivanja preduzeća i sloboda kretanja usluga	26. 10. 2012.	31	6	35	Nije otvoreno
4	Slobodno kretanje kapitala	14.12.2012	25	6	17	Poglavlje otvoreno 24. 06. 2014.
5	Javne nabavke	26. 07. 2012.	31	4	25	Poglavlje otvoreno 18. 12.2013.
6	Privredno pravo	6.09.2012.	26	5	15	Poglavlje otvoreno 18.12.2013.
7	Pravo intelektualne svojine	20.09.2012.	21	4	15	Poglavlje otvoreno 31.3.2014.
8	Konkurencija	20.09.2012.	26	5	27	Nije otvoreno
9	Finansijske usluge	25.03.2013.	38	4	15	Poglavlje otvoreno 22. 06. 2015.
10	Informatičko društvo i mediji	15.11.2012.	40	6	37	Poglavlje otvoreno 31.3.2014.
11	Poljoprivreda i ruralno društvo	18. 10. 2012.	74	10	7	Nije otvoreno
12	Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor	20. 09. 2012, i izmijenjena februaru 2014.	60	5	25	Nije otvoreno
13	Ribarstvo	14.02.2013.	42	8	5	Nije otvoreno

* Odgovor sekretara Pregovaračke radne grupe na dopis CGO-a, 5. maj 2016. godine

14	Saobraćajna politika	4. 04. 2013.	51	3	13	Poglavlje otvoreno 21.12.2015.
15	Energetika	21. 02. 2013.	26	4	12	Poglavlje otvoreno 21.12.2015.
16	Porezi	21. 03. 2013.	39	5	37	Poglavlje otvoreno 30.03.2015.
17	Ekonomska i monetarna unija	18.12. 2012.	41	5	9	Nije otvoreno
18	Statistika	18.04.2013.	101	6	43	Poglavlje otvoreno 16.12.2014.
19	Socijalna politika i zapošljavanje	27.12.2012.	64	6	13	Nije otvoreno
20	Preduzetništvo i industrijska politika	20.09.2012.	46	9	7	Poglavlje otvoreno 18.12.2013.
21	Trans-evropske mreže	26.04.2013.	12	2	7	Poglavlje otvoreno 22.06.2015.
22	Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata	10.2012.	33+3	11	-	Nije otvoreno
23	Pravosuđe i temeljna prava	8.03.2012.	54	21	173	Poglavlje otvoreno 18.12.2013.
24	Pravda, sloboda i bezbjednost	8.03.2012.	46	20	188	Poglavlje otvoreno 18.12.2013.
25	Nauka i istraživanje	26.07.2012.	26	7	10	Poglavlje je privremeno zatvoreno 18.12.2012.
26	Obrazovanje i kultura	26.07.2012.	41	7	25	Poglavlje je privremeno zatvoreno 15.04.2013.
27	Životna sredina	17.01.2013.	61	13	19	Nije otvoreno
28	Zaštita potrošača i zdravlja	31.01.2013.	45	7	18	Poglavlje otvoreno 16.12.2014.
29	Carinska unija	18.04.2013.	31	5	36	Poglavlje otvoreno 16.12.2014.
30	Vanjski odnosi	18.04.2013.	24	4	16	Poglavlje otvoreno 30.3.2015.
31	Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika	22.04.2013.	33	10	11	Poglavlje otvoreno 24.6.2014.
32	Finansijski nadzor	23.04.2013.	26	5	7	Poglavlje otvoreno 24.6.2014.
33	Finansijske i budžetske odredbe	11.04.2013.	33	3	30	Poglavlje otvoreno 16.12.2014.
Ukupno			1 330	221	941	22

Tabela 1: Presjek RG po pregovaračkim poglavljima, uz datume formiranja, ukupan broj članova/ca, broj održanih sastanaka svih članova/ca RG i koordinatora/ki, kao i status u pregovaračkom procesu.

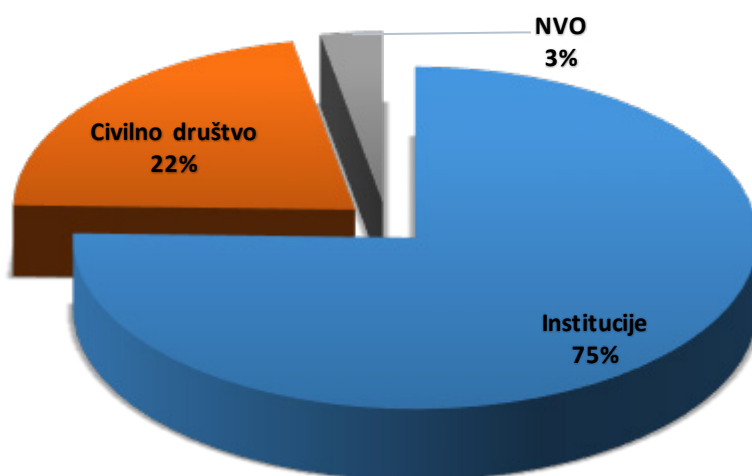

Znači, Crna Gora je, za četiri godine, otvorila ukupno 22 pregovaračka poglavlja, 11 još uvijek nije otvoreno, dok su 2 pregovaračka poglavlja privremeno zatvorena.

Iako postoje najave o skorom otvaranju preostalih pregovaračkih poglavlja, treba ukazati na podatak da je od formiranja RG do danas proteklo gotovo četiri godine, što predstavlja nešto duži period nego što je to bilo karakteristično za druge zemlje koje su prethodno uspješno okončale pregovarački proces. Uvažavajući sve specifičnosti crnogorskog sistema, proklamovanog cilja kvaliteta ispred brzine, ali i trenutka u kojem se pregovori vode, proces bi ipak mogao ići brže.

CIVILNO DRUŠTVO U RADNIM GRUPAMA

Crnogorsko civilno društvo uspjelo je da se izbori za direktno uključenje u pregovarački proces što je efektuirano odlukom Vlade Crne Gore, prilikom formiranja Pregovaračke strukture, da u radne grupe, kao aktivne učesnike/ce, uključi i predstavnike/ce civilnog društva, a što u ovoj formi predstavlja novinu u odnosu na uporedna iskustva. Ukupno, civilno društvo učestvuje sa 327¹⁰ predstavnika, od čega su 39¹¹ predstavnika/ca nevladinih organizacija.

Grafik 2: Struktura radnih grupa u odnosu koji uključuje civilno društvo

¹⁰ <http://www.eu.me/>

¹¹ Po pregledu pojedinačnih odluka o obrazovanju RG, za svako pojedinačno pregovaračko poglavlje.

FINANSIRANJE ANGAŽMANA ČLANOVA/CA RADNIH GRUPE ZA PRIPREMU I VOĐENJE PREGOVORA

Članovima/cama za rad u RG za pripremu i vođenje pregovora, po Odluci o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji, pripada naknada, koja se isplaćuje na teret budžetskog korisnika u kojem je član/ica te strukture u radnom odnosu.

No, ovom Odlukom nijesu propisani jasni kriterijumi za utvrđivanje visine naknade za rad članova/ica RG, već se to uređivalo primjenom generalne Vladine Odluke o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada.¹² Tako su svi članovi/ce, ne samo RG već i ostalih tijela pregovaračke strukture, izjednačeni, u smislu finansijskih izdvajanja, sa svim ostalim državnim službenicima, članovima savjetodavnih tijela, radnih grupa, radnih tijela, itd. koje formira Vlada Crne Gore, potpredsjednik Vlade, ministar i starješina samostalnog organa uprave. Pored toga, u dijelu propisanih kriterijuma kojima se definiše opseg mogućih dodatnih davanja, ostavljen je širok prostor za tumačenje i odlučivanje od strane nadležnog lica. Prikupljeni podaci CGO-a ukazuju da ovi iznosi nijesu bili ujednačeni i da su varirali u odnosu na instituciju odnosno organizaciju.

U februaru 2016. godine, radi objedinjavanja svih primanja u cjelovit sistem zarade i naknade, usvojen je Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, kojima su ukinute naknade za komisije i druga radna tijela, ali je povećan koeficijent za obračun osnovne zarade. Na jednoj strani, time se obezbijeduju uslovi za bolju kontrolu politike zarada u javnom sektoru, korigovanje nejednakosti u zaradama zavisno od grane vlasti i usklađivanje nivoa zarada sa nivoom odgovornosti, kao i povećanje transparentnosti sistema zarada i nivoa fiskalne odgovornosti. Sa aspekta rada i naknada za rad članovima/icama RG, ovim Zakonom, onemogućena je isplata dodataka na platu za članove/ce koji dolaze iz javnog sektora, već se očekuje da oni u okviru redovne zarade obavljaju ove značajne i zahtjevne obaveze.

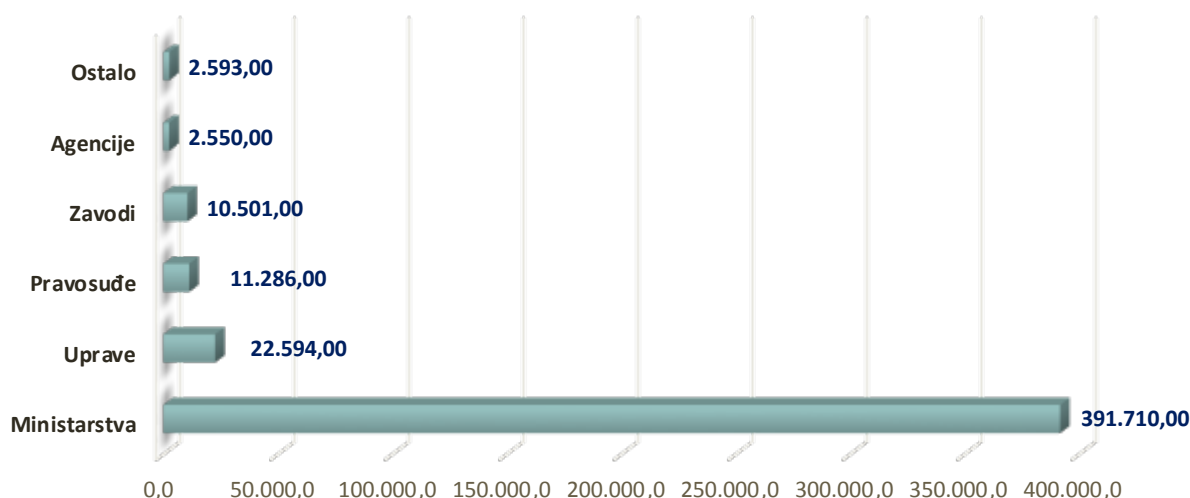
¹² Odluka o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada, "Sl. list Crne Gore", br. 26/12, 34/12, 27/13

KAKO SU DO SADA ISPLAĆIVANE NAKNADE ZA RAD ČLANOVIMA/CAMA RADNIH GRUPA?

CGO je, u cilju utvrđivanja ukupnih troškove po ovom osnovu, uputio zahtjev za slobodan pristup informacijama na adrese 116 organa javnog sektora koji imaju predstavnike/ce u RG. Na zahtjev je odgovorilo 87 ili 75%, a 29 odnosno 25% organa nije odgovorilo.

Ukupan iznos sredstava koje su navedeni organi javnog sektora uplatili svojim delegiranim predstavnicima/cama u RG, od marta 2012¹³ do marta 2016. godine, iznosi **441.235,16 EUR**.

Od datog iznosa, najveći procenat isplaćen je predstavnicima/cama ministarstava, odnosno ukupno 391.710,20 ili 88.8 %. Slijede uprave sa značajno manjim iznosom od 22.594,00 EUR ili 5.1%, pravosuđe 11.286,96 EUR ili 2.6%, zavodi sa 10.501,00 EUR ili 2.4%, agencije 2.550,00 EUR ili 0.6% i ostali 2.593,00 EUR ili 0.6 %.

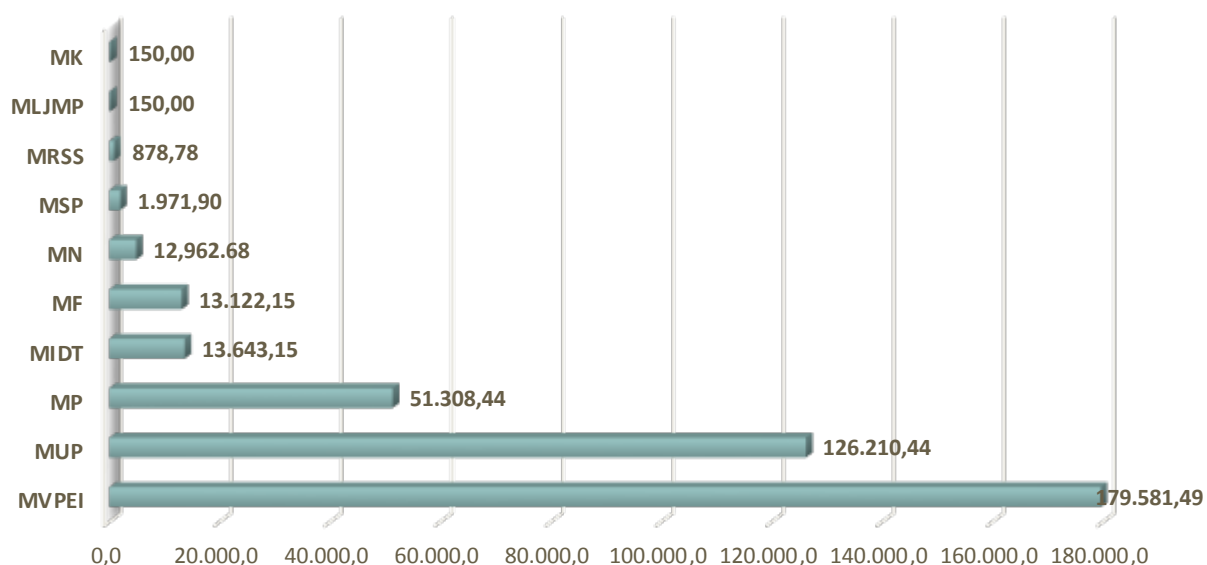
Grafik 3: Presjek izdvajanja za naknade članovima/cama RG po institucijama u periodu 2012-2016.

POJEDINAČNI NALAZI PO INSTITUCIJAMA

Ministarstva su izdvojila najveći ukupan iznos sredstava za naknade članovima/cama RG, preciznije iznos od 391.710,20 EUR, koji se odnosi na 13 ministarstava koji su dostavila tražene podatke¹⁴, a od kojih je 10 imalo troškove po ovom osnovu.

¹³ Datum formiranja prvih radnih grupa.

¹⁴ Podatke nijesu dostavili Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo zdravlja

Grafik 4: Ukupni iznosi uplaćeni od strane ministarstava

Ukupan uplaćeni iznos od 179,581.49 EUR *Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija (MVPEI)* je isplatio za naknade sekretarima RG, dok članovi/ce nijesu bili dodatno plaćeni.

Sa druge strane, *Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP)*, sa 17 predstavnika u RG, isplatilo je ukupno 126.210,44 EUR. No, ovaj iznos uplaćen je za angažman predstavnika/ca samo u dvije RG - i to za RG 23 i RG 24. Tako su tri člana RG 23 dobili 13,850.40 EUR, dok je članovima RG 24 isplaćeno 112,360.36 EUR. U RG 24 MUP ima 24 predstavnika/ce (šeficu i 23 člana/ice).

Ministarstvo pravde (MP) isplatilo je ukupan iznos od 51.308,44 EUR za 13 svojih predstavnika/ca koji su delegirani u RG 23, RG 24 i RG 31. Članovima/cama RG 23, u ovu svrhu, uplaćeno je 49,058.44 EUR, zatim članovima/cama RG 24 ukupno 2,250.00 EUR, dok članovi RG 31 nisu plaćani na osnovu pomenutog angažmana, a nijesu dostavljeni podaci o strukturi ovih uplata. *Ministarstvo pravde* ima šeficu RG za 23, a do skoro je imalo i pregovaračicu za poglavlja 23 i 24.¹⁵

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije (MIDT) je, na osnovu ovog angažmana, od osnivanja RG isplatilo samo jednog svog predstavnika/cu, odnosno šeficu RG 10 i to u ukupnom iznosu od 13,643.15 EUR. Ostali predstavnici MIDT nijesu imali dodatna primanja za ovu svrhu u odnosu na redovnu zaradu.

Ministarstvo finansija (MF) je institucija sa najvećim brojem svojih predstavnika/ca u RG - čak 76. Njihova ukupna zarada na osnovu ovog angažmana, od osnivanja RG, iznosi 12,962.68 EUR. I u ovom slučaju, naknadu za angažman u RG dobijali su samo oni koji imaju funkciju pregovarača ili šefa RG, dok članovi/ce nijesu dobijali dodatna sredstva za rad u RG, po dostavljenim informacijama.

Ministarstvo nauke (MN) ima po jednog člana/icu u RG 8, RG 20 i RG 22, dok u RG 25 imaju 4 predstavnika/ce. I ovo *Ministarstvo* vršilo je uplatu samo prema šefici RG 25 koja je za ovaj angažman primila ukupno 4,853.00 EUR.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva (MSP) ima ukupno 38 predstavnika/ca u RG, od čega najviše u RG 14 (Saobraćajna politika). Njima je ukupno isplaćeno 1,971.9 EUR, i to samo onim predstavnicima/cama koji su šefovi/ce RG 14 i 21, odnosno predstavnici koja je pregovaračica za RG 14.

¹⁵ Od maja 2016.godine, pregovaračica za poglavlja 23 i 24 je iz MVPEI

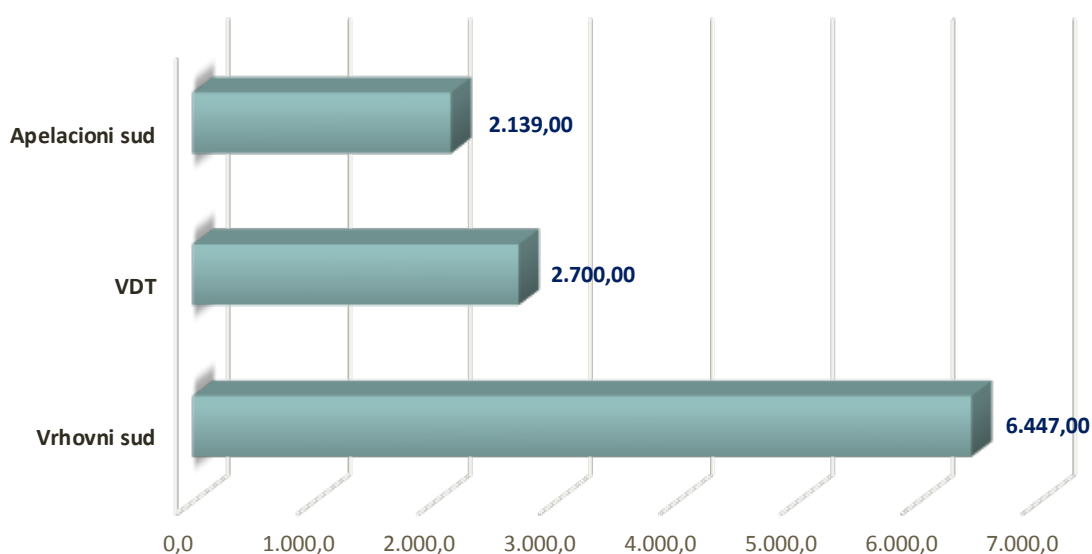
Uprkos tome što imaju 28 predstavnika u 13 radnih grupa, *Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS)* je isplatilo samo predstavnike/ce u RG 2, RG 19 i RG 23 u ukupnom iznosu od 878.78 EUR. U dostavljenom rješenju dat je ukupan iznos, bez navođenja kome od navedenih članova/ca i u kojem iznosu pojedinačno su izvršene isplate.

Ministarstvo kulture (MK) i *Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (MLJMP)* su u ovu svrhu, isplatili samo predstavnike/ce u RG 23. I jedno i drugo ministarstvo je svojim članovima/cama u RG 23 isplatilo po 150 EUR.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) je jedino odgovorilo informacijom da ne posjeduju tražene podatke. Zahtjev su prosljedili Ministarstvu finansija, međutim, i oni su CGO-u poslali isti odgovor, tako da za MPRR nema dostupnih podataka.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) i *Ministarstvo odbrane (MO)* nisu imali isplate, kada je u pitanju angažman njihovih članova/ca u RG, dok su *Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo prosvjete i sporta* i *Ministarstvo zdravlja* odlučili da kriju podatke.

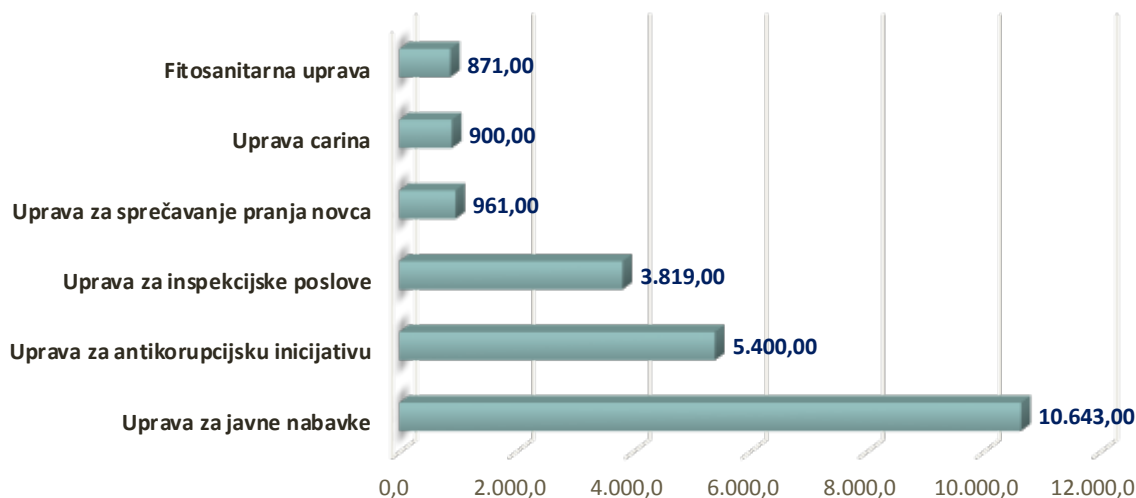
Pravosudni organi su, za angažman svojih predstavnika/ca u RG, izdvojili ukupno 11,286.96 EUR.

Grafik 5: Ukupni iznosi uplaćeni od strane pravosudnih organa

Najveća nadoknada isplaćena je za dva predstavnika/ce *Vrhovnog suda* za rad u RG 23, preciznije 6,447.60 EUR. Za rad u istoj RG, za tri predstavnika/ce *Vrhovnog državnog tužilaštva (VDT)* uplaćeno je ukupno 2,700 EUR. *Apelacioni sud* ima jednog predstavnika/cu u RG 24, koji je od osnivanja RG, dakle od marta 2012. godine, dobio naknadu od 2,139.36 EUR. *Privredni sud* ima ukupno 4 predstavnika/ce u RG 6, RG 7 i RG 20, ali u odgovoru CGO-u navode da nijedan od njih nije dobio naknadu za svoj rad u RG.

Uprave su ukupno izdvojile 22.594,00 EUR za naknade svojim članovima/cama RG.

Grafik 6: Ukupni iznosi uplaćeni od strane organa uprave

Uprava za javne nabavke izvršila je uplate za 6 članova/ca u RG 5, 22 i 23 u ukupnom iznosu od 10,643.34 EUR.

Ministarstvo pravde je službenicima *Uprave za antikorupcijsku inicijativu*, organu koji se nalazio u sastavu Ministarstva pravde do 31.12.2015. godine, isplatio ukupan iznos od 5.400,00 EUR, po osnovu angažovanja u RG 23. Međutim, od formiranja Agencije za sprečavanje korupcije u januaru 2016.godine ova institucija preuzela je isplate po ovom osnovu i za četiri svoja službenika, člana RG 23. isplaćuje mjesečno po 230,77 EUR.

Uprava za inspekcijske poslove ima 18 predstavnika/ca u 6 RG. Od formiranja RG, samo jedna predstavnica - šefica RG 28, dobijala je naknadu na osnovu ovog angažmana. Njoj je po tom osnovu ukupno isplaćeno 3,819.00 EUR.

Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ima 4 predstavnika/ce u 4 RG, ali je samo jedan od njih finansiran na osnovu ovog angažmana. Njemu je uplaćeno 961.10 EUR.

Uprava carina ima 31 predstavnika u 11 RG. U njihovom rješenju navodi se da je ukupan prihod na osnovu angažmana u radnim grupama koji je isplaćen članovima iznosio 900.00 EUR.

Fitosanitarna uprava ima 12 predstavnika u 5 RG, a naknadu za svoj angažman dobija samo šefica RG 12. Njoj je uplaćeno 871,20 EUR.

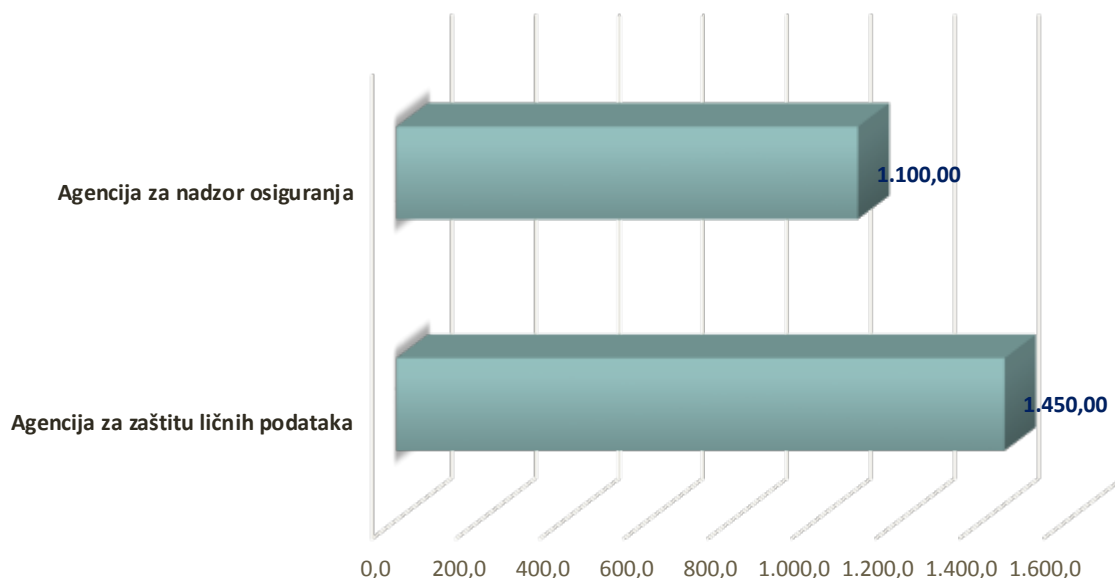
Predstavnici ostalih uprava, koji su odgovorili, nisu dobijali naknade za svoj angažman¹⁶.

Kad je riječ o **zavodima**, jedini zavod čiji su predstavnici/e dobijali naknadu za svoj rad u RG jeste Zavod za statistiku (MONSTAT), koji ima 56 predstavnika/ca u 11 RG. Najveći broj njih, čak 44 su članovi/ce RG 18 (Statistika), na čijem čelu se nalazi predstavnica Monstata. Ukupan iznos koji je isplaćen samo šefici i članovima RG18 je 10,501.86 EUR (2013 - 1.862,58 EUR, 2014 - 3720.00 EUR, 2015.- 4919.28 EUR)

¹⁶ Uprava za kadrove, Uprava policije, Uprava pomorske sigurnosti, Uprava za nekretnine i Uprava za zbrinjavanje izbjeglica nisu dostavili tražene podatke

Od sedam zavoda koji imaju predstavnike/ce u RG, na upućen zahtjev odgovorilo je šest: Zavod za geološka istraživanja, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Zavod za metrologiju, Zavod za statistiku, Zavod za školstvo, Zavod za zapošljavanje.¹⁷

Agencije su ukupno izdvojile 2.550,00 EUR naknade članovima/cama RG. Navedeni iznos se odnosi na troškove dvije agencije koje su vršile plaćanja po navedenom osnovu. Ostalih deset nisu vršile dodatna plaćanja svojim predstavnicima/cama u RG.

Grafik 7: Ukupni iznosi uplaćeni od strane agencija

Agencija za nadzor osiguranja, uplatila je 1,100 EUR za četiri predstavnika u RG 9, dok je *Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama*, imala dvije isplate za dva predstavnika u RG 10 u iznosu od 500 EUR, odnosno u RG 23, u iznosu od 950 EUR.

Agencija za promociju stranih investicija odgovorila je da više nema predstavnika/ce u RG. Ostale agencije, odnosno: Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agencija za elektronske medije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Agencija za nadzor osiguranja, Agencija za duvan, Agencija za lijekove i medicinska sredstva, Regulatorna agencija za energetiku, nisu uplaćivale naknade svojim predstavnicima/cama u RG.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda ima jednog predstavnika koji učestvuje u radu RG 23 i za svoj rad dobijao je mjesečnu naknadu od 150 EUR.

Ukupan iznos koji je uplaćen za **ostale institucije** je 2593.20 EUR. Ovaj iznos se odnosi na isplate Instituta računovođa i revizora, Inženjerske komore i Centra za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija. *Institut računovođa i revizora* ima jednog predstavnika u RG 6 i njemu je isplaćeno ukupno 1,740.00 EUR. *Inženjerska komora* ima četiri člana u 3 radne grupe: RG 1, RG 3 i RG 20. *Centar za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija* ima po jednog člana u RG 7 i RG 23. Predstavniku CENP-a u RG 23 isplaćena je naknada od 150.00 EUR, dok je ista suma isplaćena i predstavnicima Inženjerske komore.

¹⁷ Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore nije dostavio tražene podatke

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

- » Radne grupe su srce pregovaračke strukture i njihova uloga u pregovaračkom procesu je od ključne važnosti za pripremu i vođenje pregovora. Obim i kompleksnost zadataka koji su stavljeni u nadležnost članovima/cama RG često prevazilazi dužnosti, zadatke i obaveze propisane opisom radnog mjesta koje određeni član/ica, predstavnik/ca organa javnog sektora, pokriva. Tu činjenicu treba uvažiti i adekvatno nagraditi ukoliko se želi održati stepen kvaliteta rada članova/ca RG.
- » Prikupljeni podaci pokazuju da ne postoji jasno definisan kriterijum po kojem se donosi odluka kojim članovima/cama RG, i po kojem osnovu, se plaća naknada za rad u RG. Najčešće se dodatno plaćaju šefovi/ice radnih grupa za pojedinačna poglavlja, koordinatori/ke pojedinih podgrupa i sekretari/ke. Međutim, može se zaključiti da se ova odluka donosi u zavisnosti od procjene rukovodioca pojedinih organa javnih sektora i da nije ujednačena, ni u smislu visine naknade ni osnova za uplatu.
- » Od ukupnog iznosa od 441.235,16 EUR koji je isplaćen članovima/cama RG, od osnivanja do danas, 88,8% je isplaćeno predstavnicima/cama ministarstava, dok su značajno manji iznosi uplaćeni predstavnicima/cama ostalih organa javnog sektora. Ovu praksu bi trebalo dodatno razmotriti i redefinisati, posebno imajući u vidu specifičnost pojedinačnih pregovaračkih poglavlja i neophodnost konkretnog doprinosa od strane članova/ca RG koji ne dolaze samo iz ministarstava, a čija stručna znanja su od velikog značaja za pripremu potrebnih dokumenata, i u krajnjem za uspješnost toka pregovora.
- » U cilju analize doprinosa pripremi i vođenju pregovora od strane članova/ca RG po pojedinačnim pregovaračkim poglavljima, potrebno je pripremiti analizu dosadašnjih učinaka članova/ca i RG u pregovaračkom sistemu, i u odnosu na nalaze propisati kriterijume i način vrednovanja dodatnog rada članova/ica RG.

- » Proces evropskih integracija čini spektar reformskih zahvata u zemlji u usaglašavanju sa najboljim evropskim standardima i praksama. To zahtijeva, pored neupitne političke volje, i punu posvećenost, stručnost i motivisanost svih dijelova pregovaračke strukture. A da bi se to postiglo potrebno je, između ostalog, uspostaviti sistem koji objektivno cijeni rad svih članova/ca RG, ali i ima mehanizme utvrđivanja odgovornosti kako za učinjeno tako i za neučinjeno, uz prateće sankcije u tom kontekstu.
- » Imajući u vidu hronični nedostatak potrebnih administrativnih kapaciteta, odnosno činjenicu da crnogorsku administraciju prati niz problema i da ona ne raspolaže optimalnim brojem kvalitetnih kadrova koji na profesionalan način mogu voditi i raditi u okviru ovog procesa, dodatno treba napraviti napor da se oni kadrovi koji se istaknu u ovom procesu kvalitetom svog rada zadrže do kraja pregovaračkog procesa.
- » Pored činjenice da nije postojao jedinstveni osnov za isplatu nadoknada za rad u RG, proces je od početka išao na štetu i organiženje nevladinih organizacija jer su nevladine organizacije morale pokriti sve eventualne troškove za svoje predstavnike/ce, počev od onih koji se direktno odnose na fizičko učešće na sastancima, poput putnih troškova, kao i na ostale. Taj segment bi morao biti bolje riješen imajući u vidu da nevladine organizacije imaju samo projektna sredstva kojima raspolažu a samim tim ovi troškovi ostaju nepokriveni i predstavnici/ce NVO su time stavljeni u nejednak položaj.
- » Konačno, podatke nije dostavilo 25% organa javnog sektora, čime se potvrđuje ranije identifikovan trend netransparentnosti kada su u pitanju podaci o raspodjela novca iz državnog budžeta. Javne institucije i državni organi moraju da budu transparentniji u svom radu, jer je transparentnost, između ostalog, jedna od važnih kategorija čije se unaprijeđenje očekuje i od strane EU, a lošu poruku šalju oni državni organi koji kriju bazične podatke o svom radu i prema građanima i građankama Crne Gore.

PRILOG - SPISAK ORGANA KOJI SU BILI PREDMET ISTRAŽIVANJA

- Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore
- Ministarstvo pravde
- Ministarstvo unutrašnjih poslova
- Ministarstvo odbrane
- Ministarstvo ekonomije
- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma
- Ministarstvo za informatičko društvo i telekomunikacije
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- Ministarstvo zdravlja
- Ministarstvo prosvjete
- Ministarstvu kulture
- Ministarstvo nauke
- Uprava za antikorupcijsku inicijativu
- Lučka uprava
- Poreska uprava
- Fitosanitarna uprava
- Veterinarska uprava
- Uprava carina
- Uprava za inspekcijske poslove
- Uprava za javne nabavke
- Uprava za imovinu
- Uprava za šume
- Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma
- Uprava policije
- Uprava pomorske sigurnosti
- Uprava za zbrinjavanje izbjeglica
- Zavod za geološka istraživanja
- Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju
- Zavod za intelektualnu svojinu
- Zavod za metrologiju
- Zavod za statistiku
- Zavod za zapošljavanje
- Zavod za školstvo
- Fond rada
- Fond za zaštitu depozita
- Fond za zdravstveno osiguranje
- Fond za invalidsko i penziono osiguranje
- Investiciono-razvojni fond
- Državni arhiv
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- Direkcija za saobraćaj
- Direkcija za željeznice
- Direkcija za zaštitu tajnih podataka
- Državna revizorska institucija
- Državna komisija za kontrolu javnih nabavki
- Komisija za hartije od vrijednosti
- Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima
- Zajednica opština Crne Gore
- Zaštitnik ljudskih prava i sloboda
- Skupština Crne Gore
- Apelacioni sud

- Privredni sud
- Vrhovni sud
- Vrhovno državno tužilaštvo
- Agencija za civilno vazduhoplovstvo
- Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
- Agencija za elektronske medije
- Agencija za nacionalnu bezbjednost
- Agencija za nadzor osiguranja
- Agencija za promociju stranih investicija
- Agencija za duvan
- Agencija za zaštitu konkurencije
- Agencija za kontrolu letenja
- Agencija za mirno rešavanje radnih sporova
- Agencija za zaštitu životne sredine
- Agencija za lijekove i medicinska sredstva
- Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama
- Regulatorna agencija za energetiku
- Centar za ekotoksikološka ispitivanja
- JP Aerodromi Crne Gore
- Akreditaciono tijelo Crne Gore
- Crnogorska akademija nauka i umjetnosti
- Centralna banka Crne Gore
- Centar za edukaciju nosilaca pravosudne djelatnosti
- Crnogorski elektroprenosni sistem
- Crnogorsko narodno pozorište
- Radio televizija Crne Gore
- Crnogorski operator tržišta električne energije
- Centar za stručno obrazovanje
- Centar savremene umjetnosti
- Centar za konzervaciju i arheologiju
- Biotehnički fakultet
- Ekonomski fakultet
- Ispitni centar Crne Gore
- Institut za javno zdravlje
- Inženjerska komora
- Insitut računovođa i revizora
- Institut za standardizaciju
- Institut sertifikovanih računovođa
- Institut za strateške studije
- Institut za biologiju mora
- JP Morsko dobro
- Klinički centar Crne Gore
- Komisija za sprečavanje sukoba interesa
- Mašinski fakultet
- Muzički centar Crne Gore
- JP Nacionalni parkovi
- Pravni fakultet
- Narodni muzej
- Privredna komora
- Radio difuzni centar
- Revizorsko tijelo
- Regionalni vodovod
- Socijalni savjet Crne Gore
- Savjet stranih investitora
- Željeznički prevoz Crne Gore

